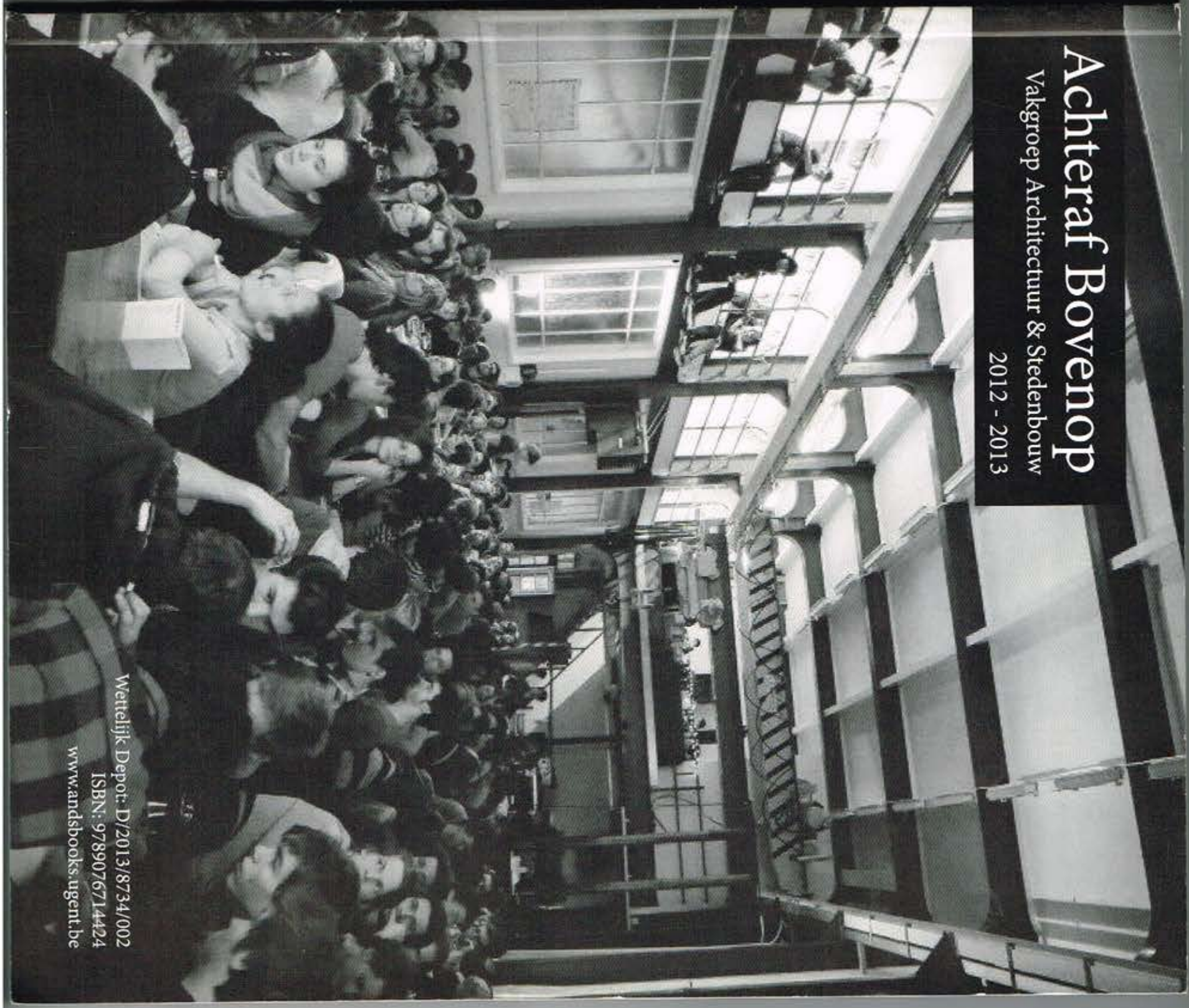

Achteraf Bovenop

Vakgroep Architectuur & Stedenbouw

2012 - 2013

Achteraf Bovenop

Vakgroep Architectuur & Stedenbouw

2012 - 2013

Wettelijk Depot: D/2013/8734/002
ISBN: 9789076714424
www.andsbooks.ugent.be

Achteraf Bovenop

Maarten Van Den Driessche

Jaar in het teken van het ontwerp onderwijs

Academiejaar 2012-2013 stond in het teken van een intensief debat over het atelieronderwijs. Er waren omwille van onduidelijke redenen zorgen gerezen over ons ontwerp onderwijs. Het is onzinnig om de verantwoordelijkheid uitsluitend bij studenten te leggen. Een vorm van zelfbevraging drong zich op. Tijdens het jaar hebben we de kans gegrepen uitgebreid over het ontwerp onderwijs te spreken en te debatteren: er zijn 2 conclaven aan gewijd, de jokerweek stond in het teken van het tekenen zonder tekensoftware, er was het grote ontwerpdebat met de studenten... en ook de tentoonstelling moet in deze context worden begrepen.

Tentoonstelling — zelfrepresentatie, zelfbevraging, kritiek

Dat in de eerste week van juni, in de vroegere practicumzaal en de toekomstige bibliotheek, de tentoonstelling 'Achteraf en Bovenop' werd ingericht, is een vorm van zelfbevraging. Tentoonstellen is een kritische praktijk. Er worden werken geselecteerd, in een ruimtelijk verband samengebracht, en aan de beschouwende blik onderworpen. In de productie van een jaar wordt een zekere orde aangebracht en zo wordt er al dan niet 'iets' zichtbaar en bespreekbaar gemaakt. Het tentoonstellen van studentenwerk is iets wat zich aan het dagdagelijkse gebeuren in de ateliers onttrekt.

Dit hoeft uiteraard niet zo te zijn. De tentoonstelling kon ook als een beurs zijn opgevat. Een beurs waar eenieder zijn waren aanprijst en het brede publiek kan zien wat er in de aanbieding is. Kortom: een manier om te informeren en te werven. Het is zo dat infodagen, SID-ins en andere promotionele evenementen werken en moeten werken. Door de tentoonstelling evenwel te verzelfstandigen kan

er op een vrijere manier met de jaarproductie worden omgesprongen. Naast de vanzelfsprekende zelfrepresentatie is de tentoonstelling zeker ook een plaats voor reflectie en kritiek.

Een 'gast'-curator — een eerste editie met Wim Cuyvers

Daarom ook is er voor gekozen om met een gastcurator te werken. Voor deze editie was dit Wim Cuyvers. Een wisselend gastcurator zou telkens opnieuw een andere inzet formuleren. Wim Cuyvers is uiteraard geen echte 'gast'. Hij is al een tijdje aan onze vakgroep verbonden. Velen zullen hem de voorbije jaren wel ergens hebben ontmoet — tijdens de jokerweek, als lezer, tijdens een studietrip naar Montavoix, als jurylid. Hij werd hierin bijgestaan door vakgroepsleden die zich in het project hebben ingevoegd: Pieter D'Haeseleer, Tjil Vanmeirhaeghe, mezelf en zeker ook Christoph De Prest die een enorm belangrijke bijdrage heeft geleverd.

Het was een welbewuste keuze om Wim Cuyvers te vragen deze eerste editie te patroneren. Het is de keuze voor een auteursprofiel, een keuze voor engagement en kritische zin ook. Wim Cuyvers heeft geen echte vaste rol of institutionele positie: hij leidt zelf geen atelier, heeft geen eigen vak, hij behoort niet tot één van de vele strekkingen binnen de universitaire structuur en in die zin kon hij ook onbevooroordeeld reageren op het werk dat zich aandeede. Het is iemand die de werking van onze onderwijsinstelling van nabij volgt, maar ook altijd afstand heeft gehouden. Het is iemand die een instelling als de onze een spiegel durft voor te houden.

Zoals er kan worden gelezen zou Wim Cuyvers als curator nauwelijks iets hebben gedaan. Het tentoonstellingsconcept bestond eruit de keuzes van anderen bloot te leggen en op de tentoonstellingsruimte af te stellen. Dit is uiteraard niet geheel waar. De genomen beslissingen zijn zeer precies en

COLOFON

Achteraf Bovenop

A&S Books / De Loeiende Koe
2013

REDACTIE: Thomas Cantraine, Maarten Van Den Driessche, Bram Vandemoortel

BIJDRAGEN VAN: Thomas Cantraine, Wim Cuyvers, Nele De Raedt, Michiel Dehaene, Maarten Delbeke, Johan Lagae, Jelle Laverge, Pieter Uyttenhove, Nathan Van Den Bossche, Maarten Van Den Driessche, Christophe Van Gerrewey, Bram Vandemoortel

FOTOGRAFIE: Els Ackaert, Heinrich Altenmüller, Pierre Putman, Bram Vandemoortel

LAYOUT: Thomas Cantraine

De plannen, snedes, aanzichten, presentatiebeelden en maquettes zijn het werk van de studenten.

Druk: Geers Offset nv, Eeckhoudtdriessstraat 67, 9041 Gent

Oplage: 500

© A&S Books, De Loeiende Koe & de auteurs.

Wettelijk Depot: D/2013/8734/002

ISBN: 9789076714424

EAN: 9789076714424

NUR: Bouwkunst, Architectuur

leggen belangrijke kwesties bloot: de kleine misverstanden en miscommunicaties waarin onze vakgroep grossiert, de losse verbanden die geen eenduidige of duidelijke leesbare structuur blijken te zijn, de precare verhouding tussen docenten en studenten... en, voor hen die bij de opbouw aanwezig waren, wat het betekent om eens een ontwerp te bouwen, al is het in plaatmateriaal.

Blow-up, of hoe door de scenografie alles onder een vergrootglas wordt gelegd

Maar ook andere beslissingen stellen het formaat van dergelijke tentoonstellingen op scherp. Ze tonen de mogelijkheden van de formule en haar limiten. Er werden 8 studentenprojecten getoond, 1 project per atelier. Wat wordt er uit een jaarproductie gelicht? Hoe toon je een atelierwerking? De docenten werden gevraagd om een selectie te maken. Zo ontstaat een dubbelportret.

De studenttekeningen zijn gigantisch opgeblazen. Het valt op hoe moeilijk studenten het hebben om op een kernachtige en heldere manier over hun voorstellen te communiceren. Tussen het jurymoment en de tentoonstelling was er ook weinig tijd. De studenten werden laat (te laat) van hun selectie op de hoogte gebracht. Het is een kwestie waar we in de toekomst zeker rekening dienen te houden. Edoch, ook de grafische trucs worden onherroepelijk blootgelegd. De meeste posters waren een poging om het voorstel in haar volledigheid 'uit te leggen' - terwijl één beeld of een heldere titel misschien meer kan vertellen. Ze tonen het analytische en argumentatieve vermogen van de studenten, terwijl de scherpe zin voor selectie en grafische synthese ontbreekt. Het pastelkleurig kleurenpalet van de tekeningen dat in de tekensoftware lijkt te zijn geprogrammeerd, sluit wonderwel aan bij het rustgevende vaalgroene coloriet van de wanden van het practicumlokaal. Een eenvormige

esthetiek die verbaast, vooral omdat ze niet aansluit bij de grote inhoudelijke verschillen tussen de projecten.

Ook de keuze om de practicumzaal zelf in te nemen - de plek waar momenteel de nieuwe vakgroepbibliotheek wordt gebouwd en die een moment vacant is geweest - lijkt eveneens van scherpzinnigheid te getuigen. Het contrast tussen de grote, lichte en bijzonder aangename practicumzaal en de duffe rommelige zolderruimtes kan niet groter zijn en levert ook een totaal andere productie op. Het toont dat deze ruimte perfect ook als atelier- of tentoonstellingsruimte had kunnen dienen; mocht er anders zijn beslist. Na de jokerweek in de werkplaatsen van het Technicum werd nog maar eens zichtbaar gemaakt hoe belangrijk het is dat onze studenten over meer geschikte atelierinfrastructuur kunnen beschikken.

De strenge selectie werpt ook vragen op. Welk is precies het statuut van studentenwerk? Waar was het eindwerk - de scripties - van de studenten, en hoe toon je het theoretisch vermogen van onze studenten waarvoor we zo worden geroemd? Hoe sluit je op een goede manier het academiejaar, maar ook een opleiding af?

Post-studio-situatie/ Het voorzien van 'vrije tijd'

Er is beslist om een relatief luwe periode in de academische kalender in te palmen. De ruimte en de tijd tussen de examenperiode en de proclamatie. Het is een moment waarop, zo dachten we, niet veel is gepland. De ateliers liggen dan ook ongeveer een maand stil. Christoph De Prest en Inge Elewaut hebben als ateliermeester dan iets minder werk. De praktijkassistenten zijn van atelier vrijgesteld. Hierdoor ontstaat er enige marge, zo dachten we, om de tentoonstelling voor te bereiden.

Een deel van het opzet was om met de geselecteerde studenten en leden van DLK in een intensieve week de tentoonstelling op te bouwen. Om de ateliervoorstellen te expliciteren zou in situ voor elk project één opgeblazen schaalmodel worden gefabriceerd. We rekenden hier op Christoph, maar ook op de hulp en het enthousiasme van de studenten. Het is voor de werking van een universiteit van cruciaal belang dat er ook extra-curriculaire activiteiten worden ingericht, momenten waarop de beoordelings- en onderwijsmachine stilvalt en er zonder druk en ook zonder directe hiërarchie, maar ook zonder belang kan worden gewerkt en gediscussieerd. De jokerweek is zo'n moment. We meenden dat de opbouw van de tentoonstelling een analogo moment zou kunnen zijn. We hadden ons echter in deze misrekend. De opkomst en het enthousiasme waren laag, zelfs bij de geselecteerde studenten. Dit had uiteraard redenen. Er was niet wijd en niet goed gecommuniceerd, ook veel te laat; maar er was ook weinig nieuwsgierigheid - noch bij het personeel noch bij andere studenten. Na de examens moet er immers nog worden gefeest; kan de vakantieperiode worden voorbereid; is iedereen te vermoeid; kan er door professoren en assistenten weer echt worden gewerkt. Het blijkt dat niemand nog veel vrije tijd ter beschikking heeft.

Iedereen die wel tijdens de week aanwezig was is een ervaring rijker. Het is niet het reguliere parcours van een opleiding, maar zeker ook de interessante uitzonderingsmomenten die de aard en de kracht van een opleiding definiëren.

Een onafgewerkt werk

De practicumzaal werd opgeruimd en klaargezet voor de geplande werken. De maquettes werden afgebroken. De eerste editie is voorbij. Het was een eerste poging. Het lijkt me alvast dat deze iets heeft opgeleverd. Maar het werk is niet af. Het experiment is niet gesloten. Er is iets gebeurd. Er zijn

zeer zeker zaken mislukt, maar het belangrijkste is wellicht dat het idee geen plan is gebleven, dat er ook iets van de plannen ten uitvoer is gebracht. Nu kunnen we nadenken wat er volgend jaar dient te gebeuren. Wat kan beter? Hoe volg je de tentoonstelling verder op? Hoe kan zo'n tentoonstelling best wordt aangepakt?

Meningen achteraf

Deze publicatie is een tweede stap in het project. De verzameling teksten en projecten is opgevat als een neerslag - het residu van een evenement dat ondertussen is vervlogen - maar ook als een supplement. We vullen het materiaal aan dat in functie van de tentoonstelling werd gemaakt met ander werk: meer oefeningen en meerdere resultaten per oefening, met titels en samenvattingen van thesissen, met een overzicht van de uitstappen en papers. We vroegen aan velen en kregen van sommigen commentaren en bedenkingen op de tentoonstelling. Door iets te tonen, iets te expliciteren, kan er opnieuw over worden gesproken. Het is in deze wisselwerking tussen doen, tonen en spreken dat de 'architectuurcultuur' wordt gevormd. Het doel van deze publicatie is ook het pas opgestarte gesprek gaande te houden.